

K HOSPODÁRENIU SPOLUVLASTNÍKOV SO SPOLOČNOU VECOU

Skutočnosť, že rovnodielný podielový spoluvlastník nehnuteľnosti ako účastník stavebného konania vyvolaného druhým rovnodielnym spoluvlastníkom nehnuteľnosti využil svoje oprávnenie vyjadriť sa k podkladom rozhodnutia stavebného úradu, nemožno stotožňovať s rozhodovaním spoluvlastníkov o hospodárení so spoločnou vecou podľa § 139 ods. 2 prvej vety Občianskeho zákonníka. Absencia rozhodovacieho procesu rovnodielných spoluvlastníkov nehnuteľnosti podľa § 139 ods. 2 prvej vety Občianskeho zákonníka predstavuje prekážku, ktorá bráni všeobecnému súdu rozhodnúť podľa § 139 ods. 2 druhej vety Občianskeho zákonníka.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 543/2020 z 1. decembra 2020)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa P. J., zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Fecil'akom, Jesenná 8, Prešov, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 8 Co 53/2017-129 z 20. februára 2018 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 96/2018 z 18. septembra 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť P. J. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :**I.****Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia**

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. januára 2020 doručená ústavná sťažnosť P. J. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 Co 53/2017-129 z 20. februára 2018 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo 96/2018 z 18. septembra 2019 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že v konaní začatom na základe žaloby sťažovateľa ako fyzickej osoby (ktorý podniká pod obchodným menom P. J. – C. podľa § 139 ods. 2 druhej vety Občianskeho zákonníka z 10. februára 2016, ktorou sa proti Ing. P. K. (ďalej len „žalovaný“) domáhal nahradenia prejavu vôle a udelenia súhlasu, Okresný súd Prešov (ďalej len „okresný súd“) po tom, ako pripustil zmenu žalobného návrhu tak, že «žalobca naďalej považuje nasledujúce: „Súd nahrádza prejav vôle žalovaného v správnom konaní na Stavebnom úrade mesta... ako podielového spoluvlastníka parcely KN-

C číslo... - zastavaná plocha, nádvorie o výmere 2 323 m², nachádzajúce sa v katastrálnom území..., zapísané na LV č... tak, že dáva súhlas so zmenou účelu využitia územia v zmysle žiadosti P. J. - C., zo dňa 21. 10. 2015 a projektovej dokumentácie M. - dopravné napojenie vypracovanej V. pod pracovným názvom M. - dopravné napojenie účelovej komunikácie na cestu I. triedy... v P. - účelová komunikácia - parkoviská.», rozsudkom č. k. 9 C 42/2016-93 z 27. októbra 2016 žalobu zamietol. V konaní nebolo sporné, že sťažovateľ (žalobca) a žalovaný sú podielovými spoluvlastníkmi predmetného pozemku, každý z nich vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 1/2, a že sťažovateľ je výlučným vlastníkom susedného pozemku a na ňom stojacej stavby predajne a autoservisu.

2.1 Na pojednávaní konanom 29. septembra 2016 sťažovateľ na otázku okresného súdu, či pred tým ako podal žalobu, došlo k postupu podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka, teda či sa pokúsil o dosiahnutie dohody so žalovaným, resp. či žalovanému svoj záver prezentoval, sťažovateľ uviedol: „Nerozprával som sa so žalovaným o tom, že podávam žiadosť o zmenu úpravy využitia parcely č..., pretože som chcel postupovať tak ako v minulosti, že v prípade vykonania stavebnej úpravy mu následne vyfakturujem 50 % vynaložených nákladov.“ Na ďalšiu otázku okresného súdu, či by sťažovateľ súhlasil, aby sa na stavebnom konaní ako stavebník zúčastňoval aj žalovaný, sťažovateľ uviedol, že nie, že so žalovaným nekomunikuje, a teda nie je zrejmé, akým spôsobom by mohli byť spolustavebníkmi.

2.2 Žalovaný sa v predmetnom konaní bránil tým, že nesúhlas spoluvlastníka nemožno nahradiť rozhodnutím súdu, keďže má ísť o zmenu podstaty spoločnej veci. Dôvodom nesúhlasu žalovaného pre uvedené stavebné konanie bol fakt, že sám má záujem byť popri sťažovateľovi stavebníkom a následne vlastníkom a užívateľom zamýšľanej stavby, čo sťažovateľ bez akéhokoľvek relevantného odôvodnenia odmieta.

2.3 Okresný súd v odôvodnení uvedeného rozsudku konštatoval, že hmotnoprávnou podmienkou pre založenie právomoci súdu rozhodnúť o hospodárení so spoločnou vecou podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka je buď rovnosť hlasov spoluvlastníkov, nedosiahnutie väčšiny hlasov spoluvlastníkov, resp. nedosiahnutie dohody spoluvlastníkov. V prípade dvoch rovnodielnych spoluvlastníkov musí byť preukázané, že jeden spoluvlastník prezentoval druhému spoluvlastníkovi svoj zámer, navrhol nejaké rozhodnutie alebo postup a že medzi spoluvlastníkmi nedošlo k zosúladieniu ich názorov na predmetnú záležitosť, prípadne došlo k rovnosti hlasov, čo znamená, že jeden spoluvlastník s navrhovanou zmenou súhlasí a druhý nie. Medzi spoluvlastníkmi teda musí dôjsť k rozporu ich stanovísk. Aby k rozporu stanovísk vôbec mohlo dôjsť, musí byť zámer jedného zo spoluvlastníkov prezentovaný druhému spoluvlastníkovi. Až v prípade, že druhý spoluvlastník s návrhom predloženým spoluvlastníkom nesúhlasil, môže sa ktorýkoľvek zo spoluvlastníkov obrátiť so žalobou na súd. Hoci proces rozhodovania spoluvlastníkov nie je procesom formalizovaným, v prípade podania žaloby na súd je potrebné preukázať, že k procesu spoločného (vo výsledku neúspešného) rozhodovania spoluvlastníkov došlo. V prejednávanej veci sťažovateľ jednoznačne uviedol, že pred podaním žaloby okresnému súdu svoj zámer žalovanému neprezentoval, preto medzi nimi de facto ani de iure k rozporu stanovísk nemohlo dôjsť. Takýto rozpor sa okresnému súdu v prejednávanej veci ani nejavil, keďže žalovaný uviedol, že so zmenou využitia územia, s ktorou je spojená stavebná úprava časti pozemku v podielovom spoluvlastníctve na účel vybudovania vjazdu a príjazdu na neho zo štátnej cesty, súhlasí, avšak pre neho z neznámych dôvodov sa sťažovateľ rozhodol vo veci konať sám. Okresný súd nemôže riešiť spory medzi spoluvlastníkmi spôsobené tým, že jeden spoluvlastník nie je ochotný komunikovať s druhým spoluvlastníkom a predniesť mu svoje návrhy týkajúce

sa nakladania, resp. hospodárenia so spoločnou vecou. V takomto prípade averzia a nečinnosť sťažovateľa vo vzťahu k žalovanému nemôže byť nahrádzaná rozhodnutím súdu bez toho, aby došlo k splneniu hmotnoprávných podmienok pre založenie jeho právomoci rozhodovať v daných veciach podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

3. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom namietol, že okresný súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a že jeho rozsudok vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Za nesprávne skutkové zistenie sťažovateľ považoval záver okresného súdu, podľa ktorého nemôže riešiť spory medzi spoluvlastníkmi spôsobené tým, že jeden z nich nie je ochotný komunikovať s druhým spoluvlastníkom. V tejto súvislosti sťažovateľ uviedol, že svoj návrh za zmenu účelu využitia pozemku prezentoval žalovanému v rámci správneho konania, ktoré bolo rozhodnutím mesta P. (stavebného úradu) č. B/15871/2015-Mk zo 4. januára 2016 zastavené z dôvodu, že sťažovateľ v určených lehotách neodstránil nedostatky svojej žiadosti z 21. októbra 2015, najmä mu nepredložil súhlas druhého spoluvlastníka s predmetnou zmenou, keďže druhý spoluvlastník vo svojich vyjadreniach k uvedenej žiadosti sťažovateľa s predmetnou zmenou nesúhlasil; uvedené rozhodnutie bolo potvrdené rozhodnutím Okresného úradu P., odborom výstavby a bytovej politiky, č. OU-PO-OVBP-2016/15038/46615/ŠSS-VB z 19. apríla 2016. Vo vzťahu k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci sťažovateľ poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 32 Odo 752/2003 z 27. mája 2004, v ktorom konštatoval, že § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka pre dohodu spoluvlastníkov nestanovuje predpísanú formu.

4. Krajský súd napadnutým rozsudkom rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), pričom konštatoval, že na odvolacie námietky sťažovateľa nemožno prihliadať; „právne úkony týkajúce sa hospodárenia so spoločnou vecou, ktoré jeden z rovnodielnych spoluvlastníkov vykoná bez toho, aby dal druhému spoluvlastníkovi možnosť sa k zamýšľanému úkonu vyjadriť sú všeobecnosti úkonmi absolútne neplatnými pre rozpor so zákonom (pre porovnanie NS sp. zn. 33 Odo 1694/2005)“.

5. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP s tým, že dovolací súd ešte neriešil právnu otázku, „či pred podaním žaloby na súd na usporiadanie pomerov v zmysle ust. § 139 Občianskeho zákonníka na hospodárenie so spoločnou vecou – nehnuteľnosťou, ktorá je v podielovom spoluvlastníctve dvoch rovnodielnych spoluvlastníkov, sa považuje za oboznámenie sa s návrhom navrhovateľa (žalobcu) na nové usporiadanie spoločného hospodárenia s vecou druhým rovnodielnym spoluvlastníkom – žalovaným aj konanie na príslušnom správnom orgáne, v posudzovanej právnej veci na Stavebnom úrade mesta Prešov, ktorého účastníkom bol druhý rovnodielny podielový spoluvlastník nehnuteľnosti – žalovaný, ktorý s návrhom navrhovateľa – žalobcu na hospodárenie so spoločnou vecou výslovne nesúhlasil“. Sťažovateľ s poukazom na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 26 Cdo 864/2004 zo 16. marca 2005 namietol, že krajský súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a že vec nesprávne právne posúdil.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol podľa § 447 písm. f) CSP, pretože nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi a dovolacie dôvody neboli vymedzené spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP. Najvyšší súd konštatoval, že nesprávne či nedostatočné zistenie skutkového stavu ako dovolací dôvod Civilný sporový poriadok nepozná, preto je dovolanie v tomto smere neprípustné. Pokiaľ sťažovateľ formálne

za dovolací dôvod označil nesprávne právne posúdenie veci, v dovolaní uvádza len skutkové okolnosti, ktoré podľa jeho názoru preukazujú splnenie hmotnoprávnych podmienok vyplývajúcich z § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Sťažovateľ nesúhlasí so skutkovým záverom okresného súdu, že pred podaním žaloby neprezentoval žalobcovi svoj zámer so spoločnou vecou. Argumentácia spochybňujúca použitie právnej normy súdom na daný prípad, jej interpretáciu, resp. aplikáciu na zistený skutkový stav, však v dovolaní absentuje. Pokiaľ sťažovateľ poukazuje na judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky, táto sa týka riešenia otázky, či výpoveď z nájmu bytu ne/môže byť ako hmotnoprávny úkon zahrnutá do textu písomného návrhu na začatie konania o privolenie k výpovedi nájmu, avšak v danej veci je nepoužiteľná. Najvyšší súd konštatoval, že za oboznámenie sa s návrhom jedného zo spoluvlastníkov na nové usporiadanie hospodárenia so spoločnou vecou druhým spoluvlastníkom nemožno považovať samotné konanie na príslušnom správnom orgáne. Sťažovateľom nelogicky a zmätočne formulovaná právna otázka nemohla byť odvolacím súdom riešená, keďže nešlo o právnu otázku, od vyriešenia ktorej by záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

7. S uvedenými závermi krajského súdu a najvyššieho súdu sťažovateľ nesúhlasí a v ústavnej sťažnosti namieta, že v rozsahu, v akom to od neho bolo možné spravodlivo požadovať, vymedzil skutkové okolnosti, tieto preukázal a na ich základe si uplatnil súdnu ochranu svojho práva, ktorú mu všeobecné súdy odopreli. Podľa názoru sťažovateľa v danom prípade nedošlo k použitiu ústavne súladne interpretovanej, platnej a účinnej právnej normy, pričom v rozhodnutiach krajského súdu aj dovolacieho súdu absentujú jasné a zrozumiteľné odpovede a odôvodnenie vo vzťahu k tomu, že sťažovateľ navrhol žalovanému hospodárenie so spoločnou vecou – pozemkom – v stavebnom konaní vedenom mestom P. na základe žiadosti sťažovateľa z 21. októbra 2015, resp. v konaní vedenom na Okresnom úrade P., odbore cestnej dopravy a pozemkových komunikácií na základe žiadosti sťažovateľa z 10. júna 2015, t. j. že sťažovateľ uniesol dôkazné bremeno o nedosiahnutí dohody so žalovaným. Sťažovateľ zároveň vyjadruje presvedčenie, že splnil všetky zákonné podmienky kladené na dovolanie, preto ho najvyšší súd nemal odmietnuť. Najvyššiemu súdu nič nebránilo posúdiť, či za oboznámenie sa s návrhom sťažovateľa o hospodárení so spoločnou vecou možno považovať aj stavebné konanie vedené mestom P., v ktorom bolo preukázané, že sťažovateľ a žalovaný sa na hospodárení so spoločnou vecou nedohodli.

7.1 Vzhľadom na uvedené sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezhom vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu, aby napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a aby sťažovateľovi priznal náhradu trov konania.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušeníach základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 19/02, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Úlohou ústavného súdu rovnako nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01).

11. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojoľne možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojoľli (arbitrážnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

13. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

14. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

15. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom

bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

16. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu č. k. 8 Co 53/2017-129 z 20. februára 2018 (bod 4) a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 96/2018 z 18. septembra 2019 (bod 6) vydanými v konaní o nahradenie prejavu vôle a udelenie súhlasu.

III.1 K námietke porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu

17. Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 9 C 42/2016-93 z 27. októbra 2016, ktorým zamietol žalobu sťažovateľa z dôvodu nesplnenia hmotnoprávnych podmienok pre založenie jeho právomoci rozhodovať daných veciach podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka (body 2 až 2.3).

18. Ústavný súd konštatuje, že v danej veci je dvojmesačná lehota na podanie ústavnej sťažnosti proti napadnutému rozsudku krajského súdu vyplývajúca z § 124 zákona o ústavnom súde vzhľadom na dátum doručenia uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 96/2018 z 18. septembra 2019 právnenému zástupcovi sťažovateľa (25. októbra 2019) zachovaná.

19. Pri preskúvaní napadnutého rozsudku krajského súdu vychádzal zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvoinštančného súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (m.m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvoinštančné konanie a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvoinštančného, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (m. m IV. ÚS 350/09).

20. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

21. Nejde o porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka konania a jeho návrhu nevyhoví, ak je takéto rozhodnutie súdu v súlade s objektívnym právom. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú, za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (II. ÚS 78/05). Do obsahu základného práva na súdnu ochranu však nepatrí právo účastníka konania (dotknutej osoby) vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním

navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (m. m. I. ÚS 97/97), ani domáhať sa toho, aby všeobecné súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorý predkladá účastník konania (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Právo na súdnu ochranu nemôže byť porušené tým, že všeobecný súd vysloví svoj právny názor, rozhodne na jeho základe a svoje rozhodnutie náležite odôvodní (II. ÚS 77/06).

22. Aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru uvádza, že otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Rozsah, na ktorý sa povinnosť súdov odôvodniť svoje rozhodnutia vzťahuje, môže byť podľa povahy rozhodnutia rôzny. Medziiným, je potrebné zohľadniť aj rôznorodosť návrhov, ktoré strana konania môže podať na súdy, ako aj rozdiely existujúce v zmluvných štátoch v súvislosti s právnou úpravou, zvyklosťami, právnymi názormi a vynášaním a vyhotovovaním rozhodnutí (rozsudok ESLP vo veci Ruiz Torija a Hiro Balani v. Španielsko z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91). Skutočnosť, že súd neprejedná každú podrobnosť tvrdenú stranou konania, nie je sama osebe v rozpore s požiadavkou spravodlivého prejednávania veci. Podstatné však je, aby sa neprehliadlo právo strany konania byť vypočutou a aby súd posúdil tvrdenia strany konania, hoci sa to explicitne neodrazí v konečnom rozhodnutí (rozhodnutie č. 10153/82 z 13. 10. 1986, D. R. 49, str. 67, 74). Odvolací súd sa tiež v zásade môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia nižšieho súdu (rozsudok ESLP vo veci Helle v. Fínsko z 19. 12. 1997, č. 20772/92).

23. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti krajskému súdu vytýka v podstate to, že v konaní o nahradenie prejavu vôle a udelenie súhlasu ústavne nesúladným spôsobom vyložil § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka (bod 7).

24. Ústavný súd už v minulosti judikoval, že základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (m. m. II. ÚS 171/05). Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Všeobecný súd pri svojom rozhodovaní nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchyliť v prípade, ak to vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavou súladného výkladu zákonov a obdobných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, i v týchto prípadoch sa musí vyvarovať svojvôle (arbitrážnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii (m. m. III. ÚS 72/2010). V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad e ratione legis pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07).

25. Z ústavnej kompetencie súdov interpretovať a aplikovať zákony vyplýva aj ich oprávnenie dopĺňať a rozvíjať existujúcu judikatúru týkajúcu sa relevantných právnych otázok v prerokovaných veciach (m. m. III. ÚS 551/2012).

26. Ústavne konformný výklad je príslušný orgán verejnej moci povinný uplatňovať vo vzťahu ku všetkým účastníkom konania a zároveň garantovať ich primeranú rovnováhu tak, aby bolo rozhodnutie v predmetnej veci akceptovateľné z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich jednak z ústavy, ako aj medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktorými je Slovenská republika viazaná.

27. Podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka o hospodárení so spoločnou vecou rozhodujú spoluvlastníci väčšinou počítanou podľa veľkosti podielov. Pri rovnosti hlasov, alebo ak sa väčšina alebo dohoda nedosiahne, rozhodne na návrh ktoréhokoľvek spoluvlastníka súd.

28. Vo vzťahu k citovanému ustanoveniu odborná právnická literatúra uvádza, že: «Hoci pojem „hospodárenie so spoločnou vecou“ nemá legálnu definíciu, môžeme ním rozumieť všetky úkony, ktoré sa týkajú ekonomickej stránky celej spoločnej veci, ktoré spoločnú vec udržiavajú, opravujú, menia, zhodnocujú (či znehodnocujú), odstraňujú, rušia či likvidujú. Bude to i rozhodnutie o tom, ako (v akom rozsahu) bude každý zo spoluvlastníkov vec užívať, či bude spoločná vec prenajatá, a pod. Patrí sem aj rozhodovanie o tom, aké investície budú vynaložené na spoločnú vec, a kto ich bude hradiť. Možno konštatovať, že cieľom hospodárenia so spoločnou vecou je účelné využitie spoločnej veci podľa predstáv vlastníkov veci.

Primárnym a prirodzeným spôsobom rozhodovania o hospodárení so spoločnou vecou je rozhodovanie na základe dohody. Pre prijímanie rozhodnutia spoluvlastníkov o hospodárení so spoločnou vecou zákon nepredpisuje nijaký osobitný postup ani uskutočnenie formálneho hlasovacieho aktu a pre rozhodnutie samotné nepredpisuje obligatórnu (napr. písomnú) formu ani výslovne nedefinuje jeho náležitosti. Dohoda o hospodárení so spoločnou vecou je teda neformálnym právnym úkonom, účastníkmi ktorého musia byť všetci spoluvlastníci (nesúhlas čo i len jedného z nich vylučuje záver o uzatvorení dohody) a môže byť uzavretá i konkludentne, pokiaľ je prejav vôle spoluvlastníkov nesporný a dostatočne určitý. Existenciu dohody však nemožno vyvodzovať z faktického, hoci dlhodobého, stavu užívania veci, s ktorým nesúhlasili všetci spoluvlastníci. V takýchto prípadoch je potrebné vždy konkrétne posúdiť, či dlhšie trvajúci spôsob užívania je výsledkom dohody spoluvlastníkov alebo sa vyvinul fakticky bez toho, aby takáto dohoda existovala.

Dohoda sa môže týkať všetkých zložiek, ktoré tvoria obsah vlastníckeho práva, napríklad toho, ktorý zo spoluvlastníkov, prípadne za akých podmienok bude spoločnú vec držať, užívať, či akým spôsobom budú rozvrhnuté plody alebo úžitky medzi jednotlivých spoluvlastníkov...

Ak sa spoluvlastníci nedohodnú na hospodárení so spoločnou vecou, alebo nastane pri rozhodovaní o hospodárení so spoločnou vecou rovnosť hlasov (typicky pri dvoch rovnodielných spoluvlastníkoch) alebo sa nepodarí dosiahnuť potrebnú väčšinu (minimálne 51 %), alebo ak sa aj väčšina dosiahla, no ide o dôležitú zmenu spoločnej veci, s ktorou niektorí spoluvlastníci nesúhlasia, o hospodárení so spoločnou vecou bude rozhodovať na základe návrhu spoluvlastníka súd...

Rozhodnutie súdu má konštitutívny charakter a z hľadiska hmotného práva je právnou skutočnosťou, s ktorou je spojený vznik, zmena či zánik hmotnoprávneho vzťahu s účinkami ex nunc. Z výroku rozsudku musí byť zrejmé, že ním dochádza k náhrade toho, čo chýba na dosiahnutie väčšiny hlasov, či na dosiahnutie dohody o spornom právnom úkone, ktorý chce žalobca (podielový spoluvlastník) v rámci hospodárenia so spoločnou vecou docieľiť.

Ide o nahradenie chýbajúceho prejavu vôle spoluvlastníka, ktorý tento prejav vôle odmieta urobiť, čím je zabránené tomu, aby sa sporný právny úkon hospodárenia so spoločnou vecou stal perfektným a účinným. (Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 139. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 1071)»

29. V tejto súvislosti Najvyšší súd Českej republiky v rozsudku sp. zn. 22 Cdo 4347/2007 z 10. decembra 2009 uviedol: „Rozhodnutí soudu opírající se o § 139 odst. 2 obč. zák. má konstitutivní charakter a jeho smyslem je vyřešení konkrétní neshody spoluvlastníků o hospodaření se společnou věcí. Soud při jejím řešení tak není vázán konkrétním návrhem řešení navrženým žalujícím spoluvlastníkem potud, že by se od tohoto návrhu nemohl odchýlit. Smyslem rozhodnutí vydaného v režimu § 139 odst. 2 obč. zák. je umožnit soudu volbu takového řešení ve vztahu ke konkrétně vzniklé neshodě o hospodaření, které vyřeší vzniklý spor mezi spoluvlastníky, k jehož řešení nebylo možno dospět dohodou ani uplatněním principu tzv. majority. Způsob zvoleného řešení soudem však musí respektovat, o jakou konkrétní neshodu spoluvlastníků při hospodaření se společnou věcí šlo a k jakému konkrétnímu výkonu spoluvlastnických práv se nepodařilo uzavřít dohodu rovnodílných podílových spoluvlastníků, neboť ve vztahu ke konkrétní neshodě je soud povolán zaujmout příslušné řešení, jehož prostřednictvím bude vzniklá spoluvlastnická neshoda odstraněna; v tomto směru je pak vázán v žalobě vylíčeným rozhodujícími skutečnostmi, jež vymezují obsah této neshody, resp. skutkovými zjištěními učiněnými v průběhu řízení. V návaznosti na tato zjištění je pak nutno posuzovat, jaký způsob řešení přichází do úvahy.“

30. Ústavný súd preskúmaním napadnutého rozsudku krajského súdu dospel k názoru, že obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, vychádzajúcich a nadväzujúcich na prvoinštančné konanie, pričom nezistil, že by tieto závery krajského súdu boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov (Civilného sporového poriadku a Občianskeho zákonníka), ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

31. Sťažovateľ v konaní o nahradenie prejavu vôle a udelenie súhlasu nepreukázal existenciu sporu medzi ním a žalovaným ako rovnodielnymi podielovými spoluvlastníkmi týkajúceho sa hospodárenia so spoločnou vecou podľa § 139 ods. 2 prvej vety Občianskeho zákonníka. Sťažovateľ podal žalobu ako fyzická osoba, pričom v priebehu konania pred okresným súdom jednoznačne uviedol, že pred podaním žaloby svoj zámer žalovanému neprezentoval (body 2 a 2.1). V odvolaní proti rozsudku okresného súdu č. k. 9 C 42/2016-93 z 27. októbra 2016 sa už sťažovateľ bránil tým, že návrh za zmenu účelu využitia pozemku prezentoval žalovanému v rámci správneho konania (bod 3), v ktorom žalovaný nevyjadril súhlas so žiadosťou sťažovateľa ako podnikateľského subjektu o zmenu účelu využitia územia z 21. októbra 2015.

32. Skutočnosť, že rovnodielny podielový spoluvlastník nehnuteľnosti ako účastník stavebného konania vyvolaného druhým rovnodielnym spoluvlastníkom nehnuteľnosti využil svoje oprávnenie vyjadriť sa k podkladom rozhodnutia stavebného úradu, nemožno stotožňovať s rozhodovaním spoluvlastníkov o hospodárení so spoločnou vecou podľa § 139 ods. 2 prvej vety Občianskeho zákonníka. Absencia rozhodovacieho procesu rovnodielnych spoluvlastníkov nehnuteľnosti podľa § 139 ods. 2 prvej vety Občianskeho zákonníka predstavuje prekážku, ktorá bráni všeobecnému súdu rozhodnúť podľa § 139 ods. 2 druhej vety Občianskeho zákonníka.

33. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

34. Okrem toho, rozhodnutie Okresného úradu P., odboru výstavby a bytovej politiky č. OU-PO-OVBP-2016/15038/46615/ŠSS-VB z 19. apríla 2016, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie mesta P. č. B/15871/2015-Mk zo 4. januára 2016 (bod 3), bolo v zmysle jeho poučenia preskúmateľné súdom, čo znamená, že vo vzťahu k nim sa účastníci správneho konania (medzi ktorých patril aj podnikateľský subjekt – P. J. – C. mohli domáhať ochrany svojich subjektívnych práv prostredníctvom správnej žaloby podľa § 247 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016.

III.2 K námietke porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu

35. Najvyšší súd napadnutým uznesením podľa § 447 písm. f) CSP odmietol dovolanie sťažovateľa (bod 5), pretože nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi a dovolacie dôvody neboli vymedzené spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP (bod 6).

36. Ako bolo uvedené, právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred súdom vrátane dovolacích konaní. Samotná otázka posúdenia podmienok pre uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy, v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označeného práva sťažovateľa (I. ÚS 18/2020).

37. Súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané sťažovateľom, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného základného práva. V inom prípade by totiž súdy stratili možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené (m. m. I. ÚS 145/2010).

38. Zmyslom dovolania je okrem eliminovania zmätočných rozhodnutí (§ 420 v spojení s § 431 CSP) vytvárať jednotnú rozhodovaciu prax týkajúcu sa zásadných právnych otázok (§ 421 v spojení s § 432 CSP). Dovolatelia, ako aj širšia právnická obec očakáva odpovede na tieto otázky. Od najvyššieho súdu sa preto pri posudzovaní prípustnosti dovolania podaného podľa § 421 CSP oprávnene očakáva citlivý a dôsledný prístup pri zvažovaní, či určité jeho skoršie rozhodnutia nielen z formálneho hľadiska, ale aj reálne dávajú odpoveď na dovolateľom nastolenú právnu otázku zásadného významu. Len tak je možné naplniť cieľ dovolania, ktorým je riešenie otázok zásadného právneho významu a zjednocovanie judikatúry, čo sú podstatné prvky napĺňania princípu právnej istoty. Naplnením tejto funkcie plní dovolanie aj celospoločenskú úlohu (pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 1346.).

39. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti najvyššiemu súdu vytýka, že mu nič nebránilo posúdiť, či za oboznámenie sa s návrhom sťažovateľa o hospodárení so spoločnou vecou možno považovať aj stavebné konanie vedené mestom Prešov, v ktorom bolo preukázané, že sťažovateľ a žalovaný sa na hospodárení so spoločnou vecou nedohodli (bod 7).

40. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

41. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP nadväzuje na princíp civilného sporového konania uvedený v čl. 2 CSP, podľa ktorého ak niet ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít, každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

42. Súčasná právna úprava dáva dovolaciemu súdu právomoc rozhodnúť o tom, či ide o otázku zásadného právneho významu, ktorá nebola dosiaľ riešená, a z tohto pohľadu rozhodnúť o prípustnosti dovolania. Dovolací súd o tom, že dovolanie je z tohto dôvodu prípustné, nevydáva osobitné rozhodnutie, ale sám si posúdi túto otázku ako predbežnú a v prípade, že dospeje k záveru o prípustnosti dovolania, napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu meritórne preskúma. V prípade, ak dovolanie prípustné nebude, uznesením ho odmietne a stručne uvedie dôvody (§ 451 ods. 3 CSP). Po tom, ako dovolateľ relevantne odôvodní, že dovolanie je prípustné, pretože zásadná právna otázka nebola dovolacím súdom dosiaľ riešená, dôvodom dovolania môže byť opäť len otázka právneho posúdenia a spochybnenie jej vyriešenia zo strany odvolacieho súdu, ako aj odôvodnenie právneho záveru, ktorý zastáva dovolateľ (pozri Števec, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 1383.).

43. Ústavný súd považuje záver najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľa podľa § 447 písm. f) CSP za ústavne konformný a udržateľný. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnené, pričom zároveň neexistuje žiadna skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup, resp. svojvoľné závery tohto súdu, nemajúce oporu v zákone (t. j. v Civilnom sporovom poriadku).

44. Pokiaľ sťažovateľ v dovolaní nenaformuloval právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená a od ktorej vyriešenia by záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, potom sa sám vystavil následku s tým spojenému, ktorý spočíva v nemožnosti uskutočniť meritórny dovolací prieskum, keďže hranice tohto prieskumu neboli vymedzené v súlade so zákonom (t. j. Civilným sporovým poriadkom v spojení s relevantnými ustanoveniami Občianskeho zákonníka).

45. Keďže z ústavnoprávneho hľadiska niet žiadneho dôvodu, aby sa závery napadnutého uznesenia najvyššieho súdu spochybňovali, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu, odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

46. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal.